

ROUTE 'VOORTGEZET GEBRUIK'

In Friesland is een juridische route ontwikkeld waardoor agrariërs binnen de bestaande wet- en regelgeving gezamenlijk boerencompost van lokale groenstromen kunnen maken, zonder in het afvalstoffenregime terecht te komen. Koplopergemeente Súdwest-Fryslân noemt het de route 'Voortgezet gebruik'. Hoe werkt het?

De gemeente Súdwest-Fryslân is met een oppervlakte van 908 km² de grootste gemeente van Nederland. Er is veel agrarische activiteit en er komt aardig wat maaisel vrij bij het beheer van bermen, sloten en natuurterreinen. Met dat lokale maaisel kunnen de agrariërs compost maken. Dan hoeven ze minder kunstmest te gebruiken om de kwaliteit van de landbouwbodem op peil te houden.

Boerencompost van eigen erf

Dat was ook het idee van melkveehouder Pieter van der Valk (Maatschap van der Valk). Hij wil waardevolle mineralen uit natuurlijke groene reststromen binnen zijn gebied houden. Pieter maakt daarom zelf compost, waarvoor hij de CMC-techniek ('Controlled Microbiological Composting') gebruikt. Via de compost brengt hij de mineralen en organische stof weer terug naar de landbouwbodem, waar het oorspronkelijk ook vandaan kwam. Hij laat de compost certificeren door een erkend bedrijf.

"In de kern is landbouw geen voedselproductie, maar het recyclen van nutriënten"

Pieter van der Valk

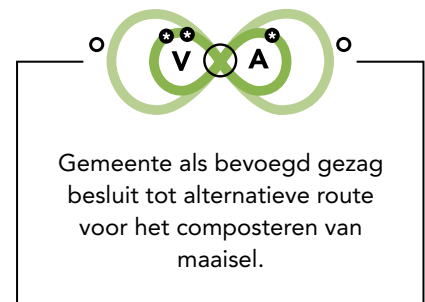
Hoe werkt het proces? Pieter: "Het uitgangsmateriaal voor de compost bestaat vooral uit bermmaaisel, maar er gaat ook snoeimateriaal, slootschoonsel en rietsluik bij. Ook voerresten en mest van het eigen bedrijf kunnen gebruikt worden. Dit groenmateriaal gaat op rillen met een capaciteit van maximaal 100 m³ per strook. In totaal bewerk ik maximaal 600 m³ groen tot boerencompost."

Meer groene materialen

Tot zover lijkt er niets nieuws onder de zon: er zijn immers meer agrariërs die dit doen. Maar het bijzondere is dat een deel van het te composteren materiaal van 'derden' komt: dat zijn lokale overheden, natuurorganisaties, weg- en terreinbeheerders en agrarische bedrijven. Het gaat steeds om groen materiaal dat vrijkomt bij lokaal onderhoudswerk.

Pieter wil deze manier van werken wel goed geregeld hebben. Niet alleen voor zijn eigen bedrijf, maar tegelijk ook voor tien andere Friese boeren uit de buurt. Hij richtte daartoe de stichting Agricycling op. "De stichting is verantwoordelijk voor de inname van lokale groenstromen en voor het proces. Het idee is dat aangesloten boeren zich alleen maar hoeven bezig te houden met het toepassen van het materiaal als bodemverbeteraar, en niet met het composteren zelf of met het benodigde papierwerk."

Met 'papierwerk' doelt Pieter op het administratieve regelwerk, dat

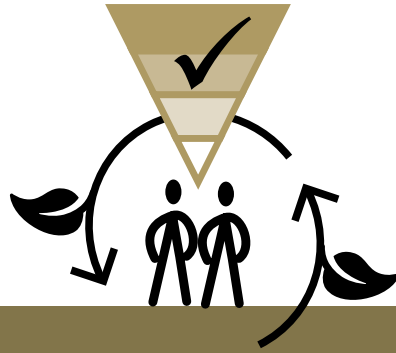

nodig is om de aanpak mogelijk te maken. Het was aan de gemeente (als bevoegd gezag) om te toetsen of en hoe deze manier van werken mogelijk is. De vraag die opkomt is: hoe gaat de gemeente om met dit soort maatschappelijke initiatieven?

Gemeente wil duurzame landbouw

Kees de Vries, strategisch adviseur bij de gemeente Súdwest-Fryslân: "Onze gemeente is zeer geïnteresseerd in hergebruik van groenstromen. Het college van burgemeester en wethouders heeft vier jaar geleden duurzame landbouw tot speerpunt benoemd. Dat betekent dat we mogelijkheden voor natuurinclusieve landbouw stimuleren. We willen de biodiversiteit in het gebied vergroten. Het werken vanuit de kleine kringloop, zoals het initiatief van de stichting Agricycling, sluit daar goed bij aan. Daarom hebben we zijn voorstel - samen met Astrid Meier van het programma Circulair Terreinbeheer - tegen het licht gehouden. Conclusie: volgens ons is een goede aanpak mogelijk, wanneer je een aantal zaken met de initiatiefnemers goed regelt."

Dat beaamt zijn collega Siemon Faber, die beleidsadviseur ruimtelijke ordening is bij dezelfde gemeente. Hij is er het eerste aanspreekpunt voor de landbouwsector. Over de toetsing van het initiatief van stichting Agricycling zegt hij: "Eerst leek de Wet milieubeheer een hindernis.

VOLDOEN AAN ZORGPLICHT

BODEMVERBETERING

We liepen aan tegen de afvalstatus van groenstromen. Die afvalstatus ontstaat wanneer iemand af wil van het groen. Deze redeneerlijn is niet logisch, want het groen is juist een grondstof voor boerencompost. Daarom hebben we de situatie ‘omgedacht’, waardoor de juridische route Voortgezet gebruik ontstond.”

Voortgezet gebruik

Hoe werkt deze redeneerlijn?

“Uitgangspunt is dat niemand zich ontdoet van het groen, maar dat het lokale groenmateriaal binnen het gebied ‘in de lucht’ wordt gehouden om direct door de boeren te worden verwerkt tot compost. Het materiaal moet dus aantoonbaar uit het gebied komen en op het terrein van de boer weer worden benut. Binnen de pilot wordt daarvoor een gebiedsgrens van maximaal 10 kilometer gebruikt, gekoppeld aan gehanteerd afstandsnormen in de Wet milieubeheer. Voor de hoeveelheden te composteren materiaal is aangesloten bij wat de boer nu al zelf met eigen groenstromen mag composteren. Dat is maximaal 600 m³ per composteringsbeurt. Als het minder is dan die hoeveelheid valt het namelijk onder het Activiteitenbesluit van de Wet milieubeheer, waardoor er geen vergunningplicht geldt.”

Samenwerkingsovereenkomst

Om te kunnen beoordelen of de route Voortgezet gebruik in de praktijk succesvol is, is de

“Het uitgangspunt van voortgezet gebruik is dat niemand zich van lokale groene reststromen ontdoet, maar dat deze aantoonbaar direct bij lokale boeren worden benut voor bodemverbetering”

Siemon Faber,
gemeente Súdwest-Fryslân

gemeente een pilotproject gestart. Daartoe heeft het college van burgemeester en wethouders een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de stichting Agricycling, die verantwoordelijk is voor de hele logistiek van de groenstromen en de kwaliteitsborging. Wat staat er in de samenwerkingsovereenkomst? “Belangrijkste voorwaarde van de gemeente is dat de kwaliteitsborging van de materialen goed geregeld is. In de praktijk komt dat neer op certificering door een professionele externe partij.” In de pilot Voortgezet gebruik onderzoeken Agricycling en de gemeente ook de kosten en de baten van deze manier van werken, om te kunnen beoordelen of er een kansrijke businesscase is. Kees de Vries: “Bermgras werd weggebracht als afvalproduct waarvoor we moesten betalen. Nu gebruiken we dat geld om met Agricycling binnen de pilotperiode de financiële kant goed te borgen.”

Onderzoek naar kwaliteitsverbetering

De komende jaren moet blijken of de proef met de route Voortgezet gebruik slaagt. Kees de Vries besluit: “Het uiteindelijke succes staat of valt met de aantoonbare kwaliteitsverbetering van de landbouwbodem. Daarom doet de pilot mee met het Kennisprogramma CT, dat wordt uitgevoerd door Wageningen University & Research (WUR).” zie pagina 24. Ondertussen ligt bij boer Pieter van der Valk de verse zelfgemaakte compost al klaar voor gebruik. Hij zegt: “De eerste maai- en compostronde zit erop. Het werkt voortreffelijk. We hebben een prachtig product. Na de tweede ronde maaien en composteren rijden we het materiaal uit op het land. De percelen zijn vooraf bemonsterd door WUR. Dat is de nulmeting van het onderzoek. Vervolgens kunnen we de komende jaren beoordelen of de bodem inderdaad verbetert.” Met andere woorden: wordt vervolgd...